

Lietuvos
mokslo
taryba

Projektą „Paauglių asmeninių tikslų formavimosi mechanizmai socialinės nelygybės kontekste (PaNel)“ finansuoja Lietuvos mokslo taryba (LMTLT) pagal sutartį Nr. S-MIP-19-26.

ktu

1922

Paauglių siekiai nelygioje visuomenėje – Ką svarbu žinoti karjeros specialistui?

Dr. Rasa Erentaitė

Psichologė, mokslinių projektų [PaNel](#) ir [NO-GAP](#) vadovė

Kauno technologijos universitetas

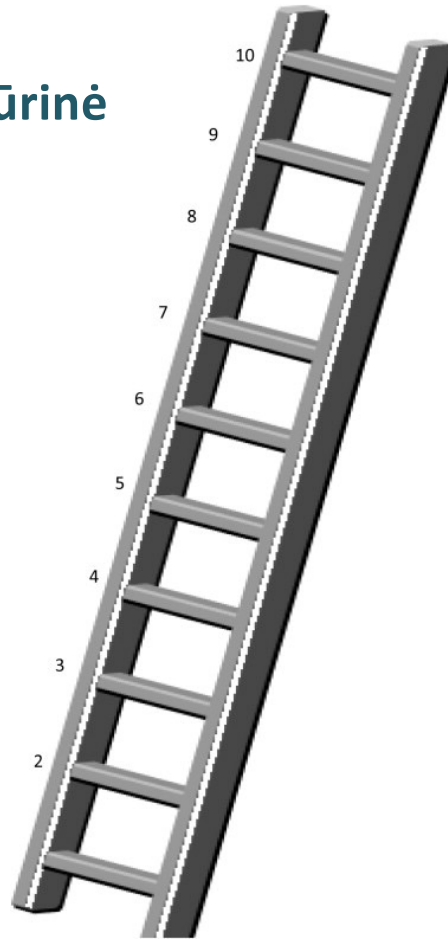
Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultetas

Paaugliai susiduria su socialine nelygybe

Šeimos socialinė, ekonominė, kultūrinė (SEK) padėtis

- Menkiausios pajamos
- Žemiausias išsilavinimas
- Mažai vertinama profesinė padėtis

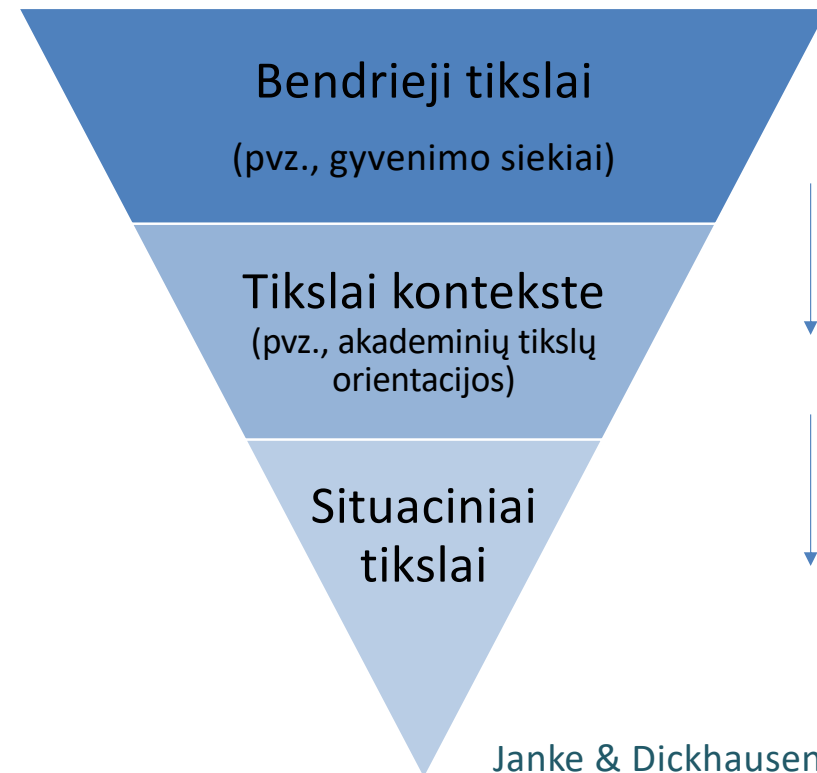
- Didžiausios pajamos
- Aukščiausias išsilavinimas
- Labiausiai vertinamas profesinis statusas

Atotrūkis gilėja

OECD, 2019; Lazutka et al, 2018

Kaip šeimos SEK padėtis susijusi su paauglių tikslais?

Tikslų struktūra hierarchinė:

Janke & Dickhausen (2019)

Kuo svarbūs paauglių tikslai?

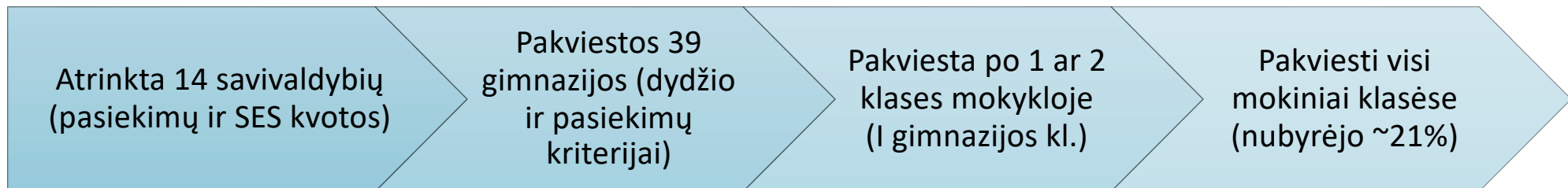
Tikslas - norimos būsenos įsivardijimas.

Tikslai suteikia kryptį ir energijos judėti norima kryptimi.

Dalis tikslų susiję su socialinio mobilumo galimybėmis.

Tyrimas “Tikslų laboratorija” (2019-2021)

Keturių pakopų imtis:

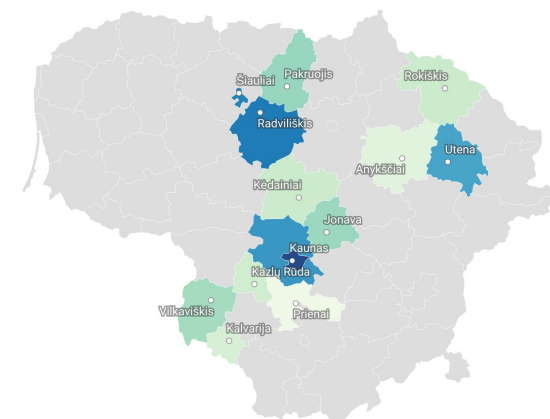
1268 paaugliai iš 36 gimnazijų (76 klasių)

- Amžius $M_1 = 14.87$, $SD_1 = 0.39$;
- Lytis: 51,7% merginų;
- Nemokamas maitinimas - 12,9% dalyvių.

1268 tyrimo dalyviai iš 36 gimnazijų 14 savivaldybių

Tyrimo dalyvių skaičius savivaldybėje

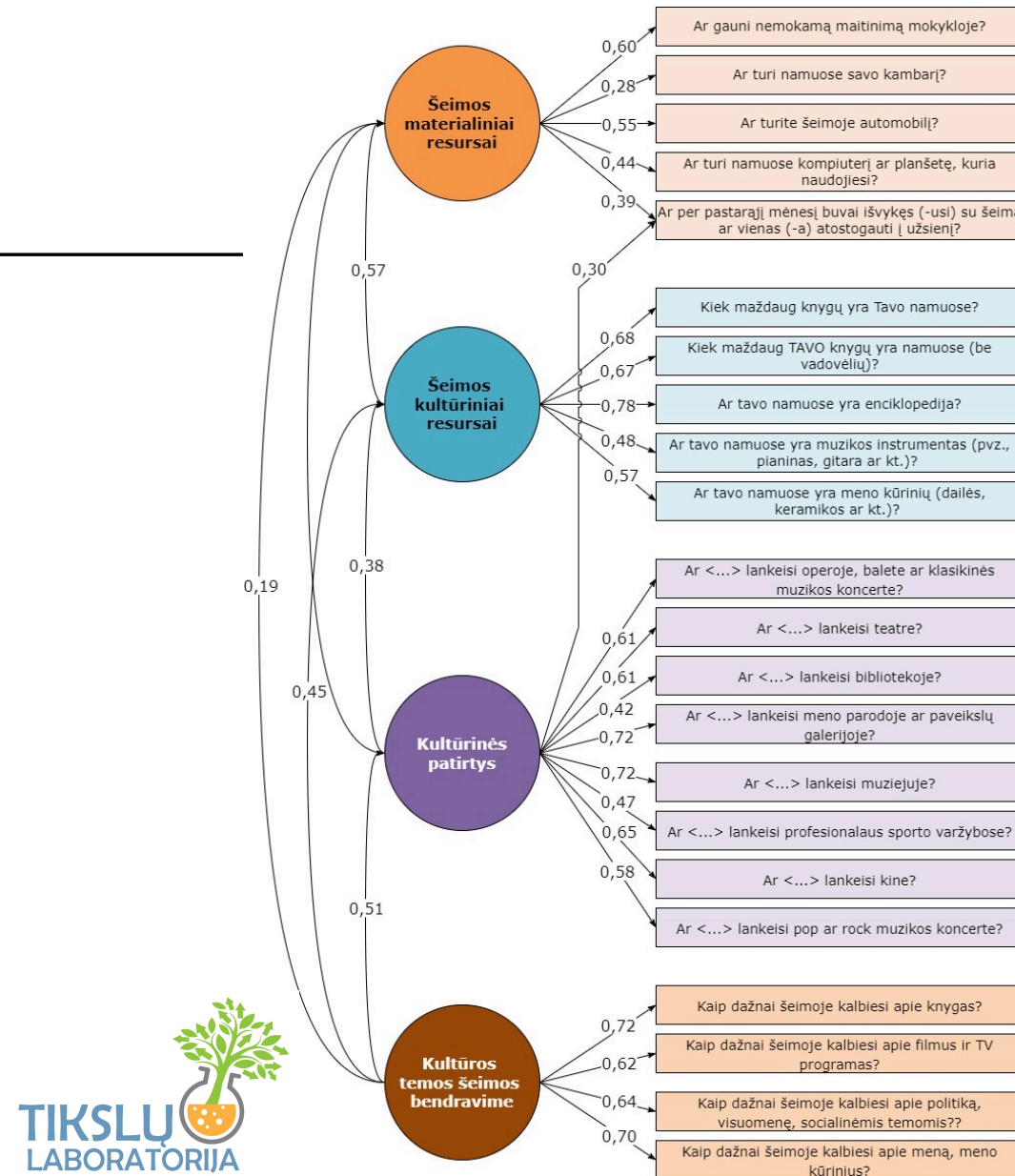
21 231

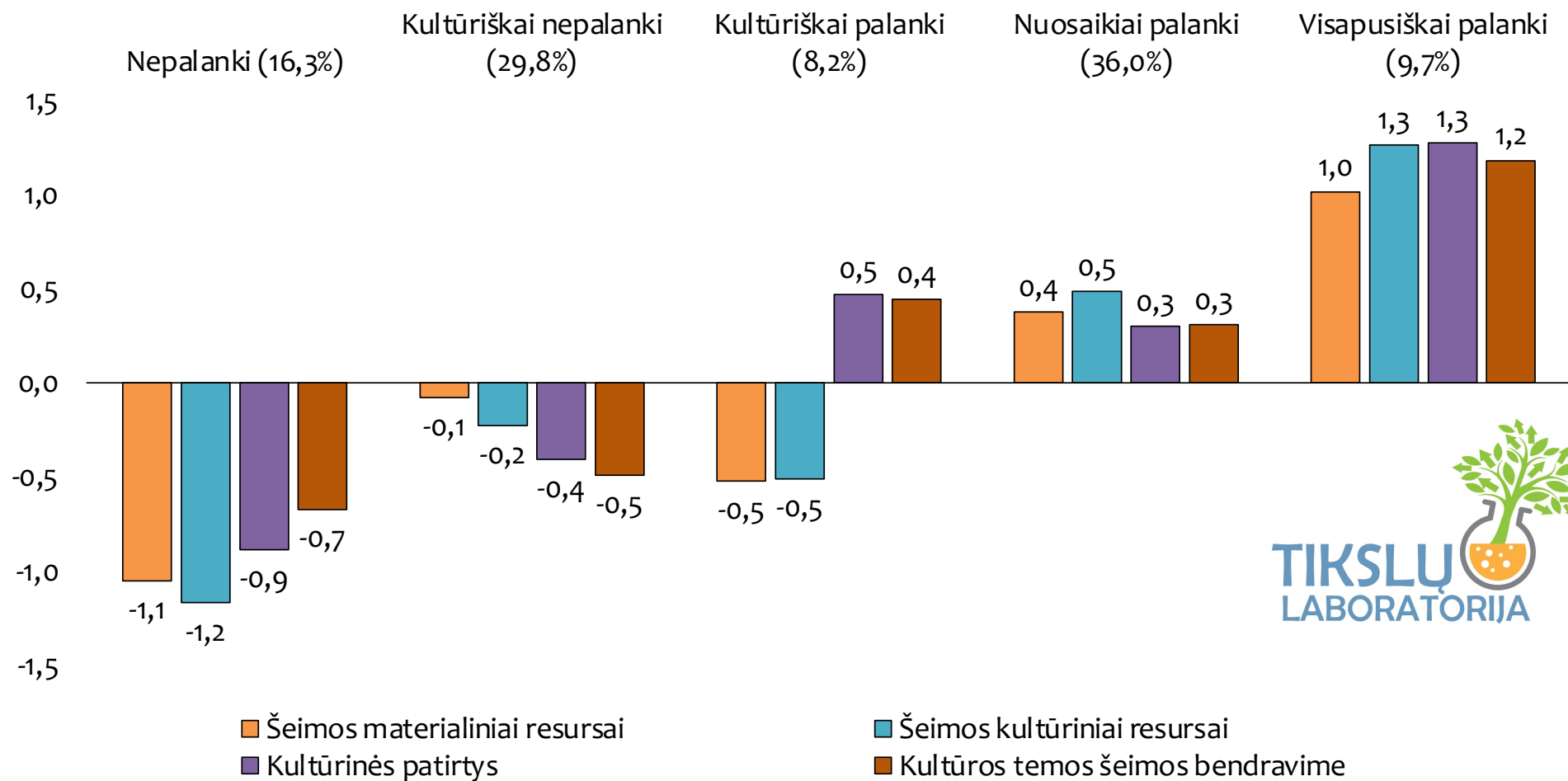
Kokia yra paauglių SEK aplinka?

Dimensijos:

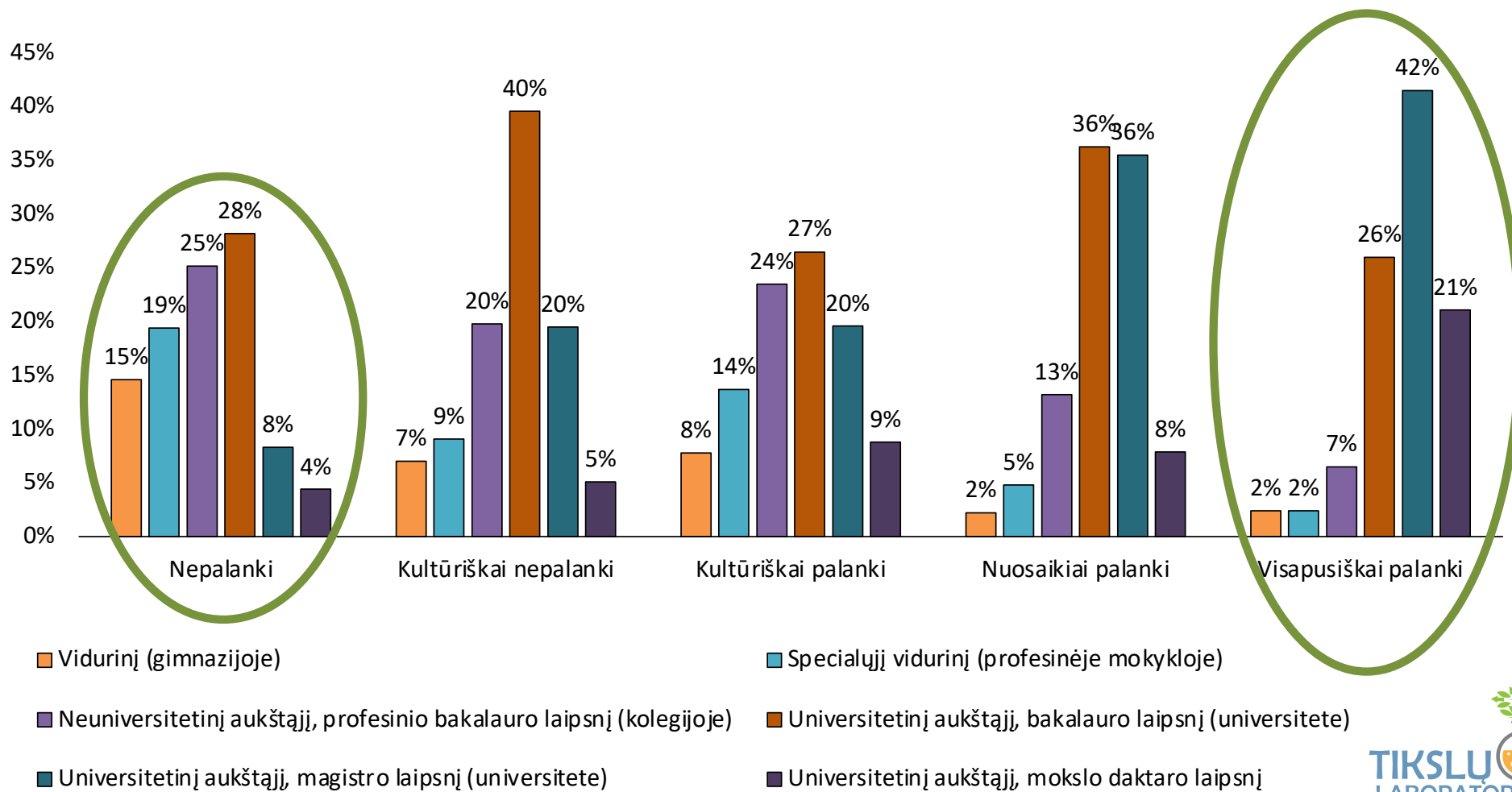
- Šeimos materialiniai resursai
- Šeimos kultūriniai resursai
- Kultūrinės patirtys
- Kultūros temos šeimos bendravime

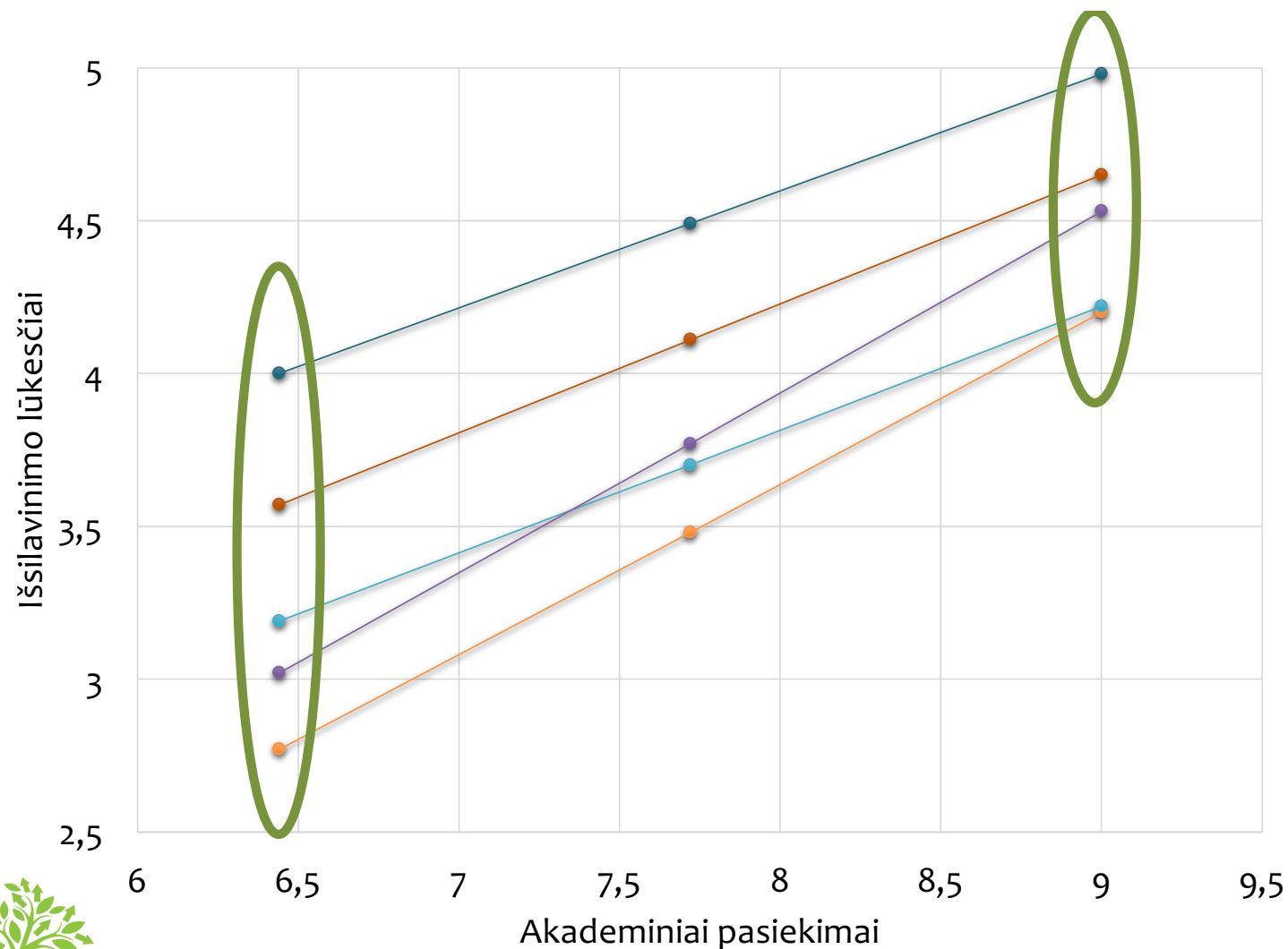
Tyrime dalyvavusių paauglių aplinkoje atsispindi socialinė nelygė

Paauglių SEK aplinka atsispindi jų išsilavinimo siekiuose

**Gerai
besimokantys
paaugliai iš
nepalankios
aplinkos siekia
mažiau**

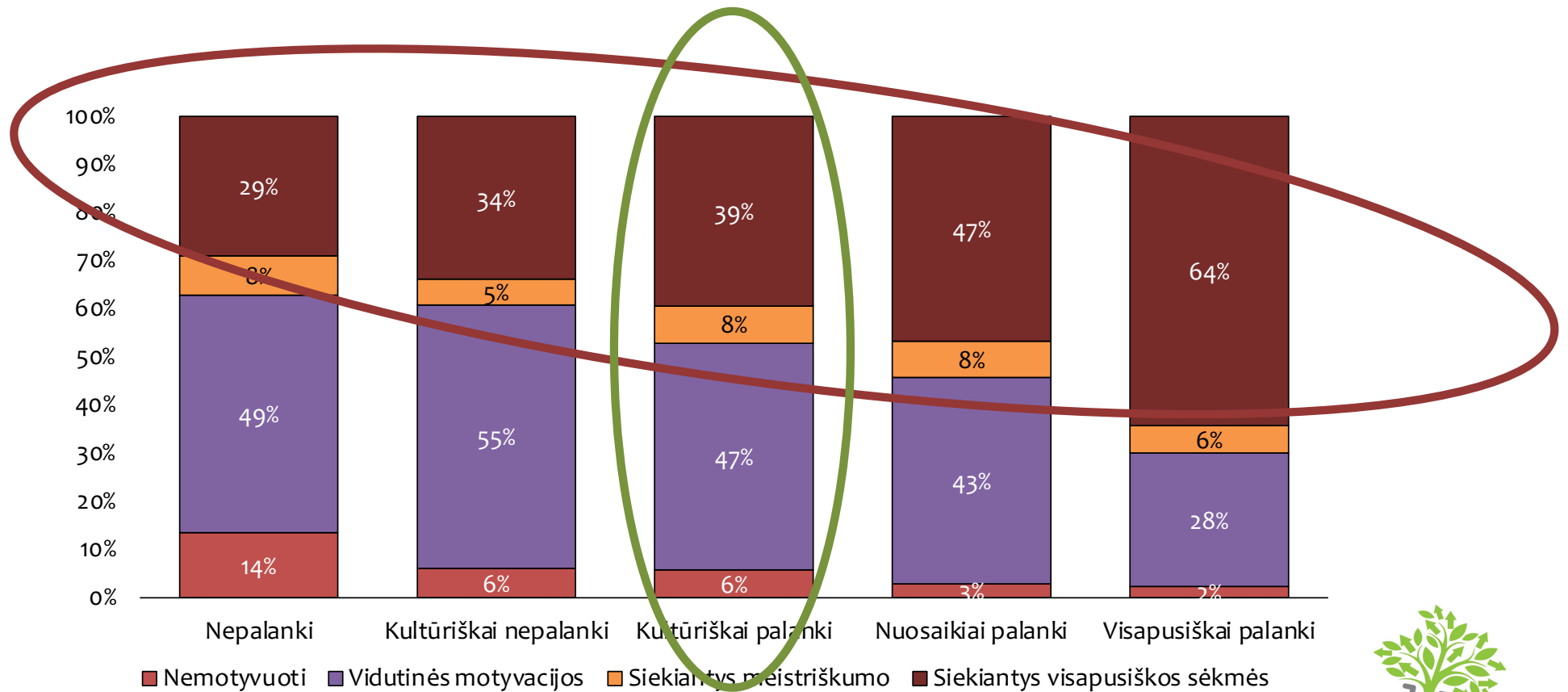
— Nepalanki

— Nuosaikiai palanki

— Kultūriškai nepalanki

— Kultūriškai palanki
— Visapusiškai palanki

Paauglių SEK aplinka atsispindi jų akademinėje motyvacijoje

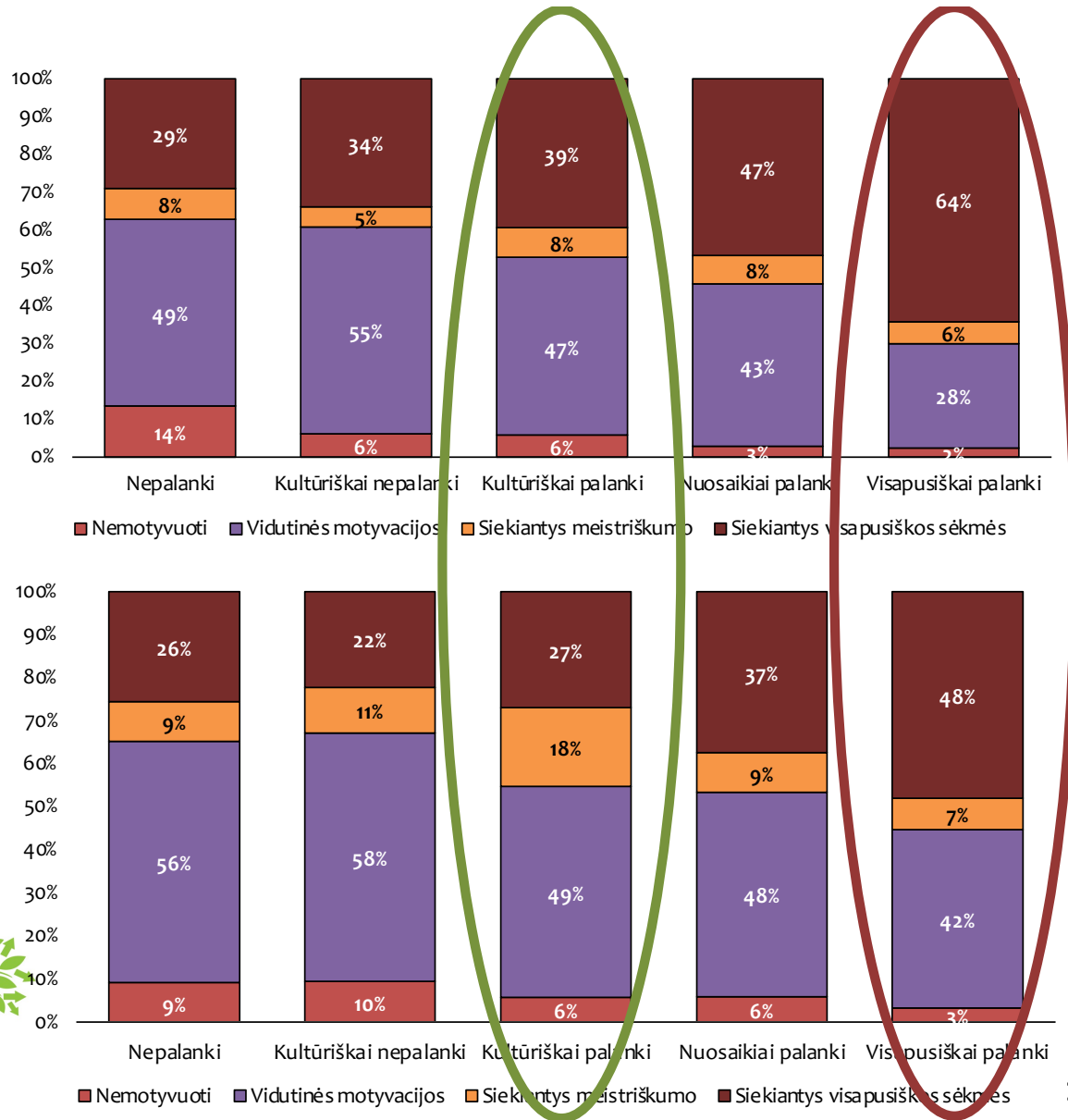
I matavimas 2019 m. rudenį

I matavimas 2019 m. rudenį

Mažėja aukštos motyvacijos mokinių, ypač palankioj SEK

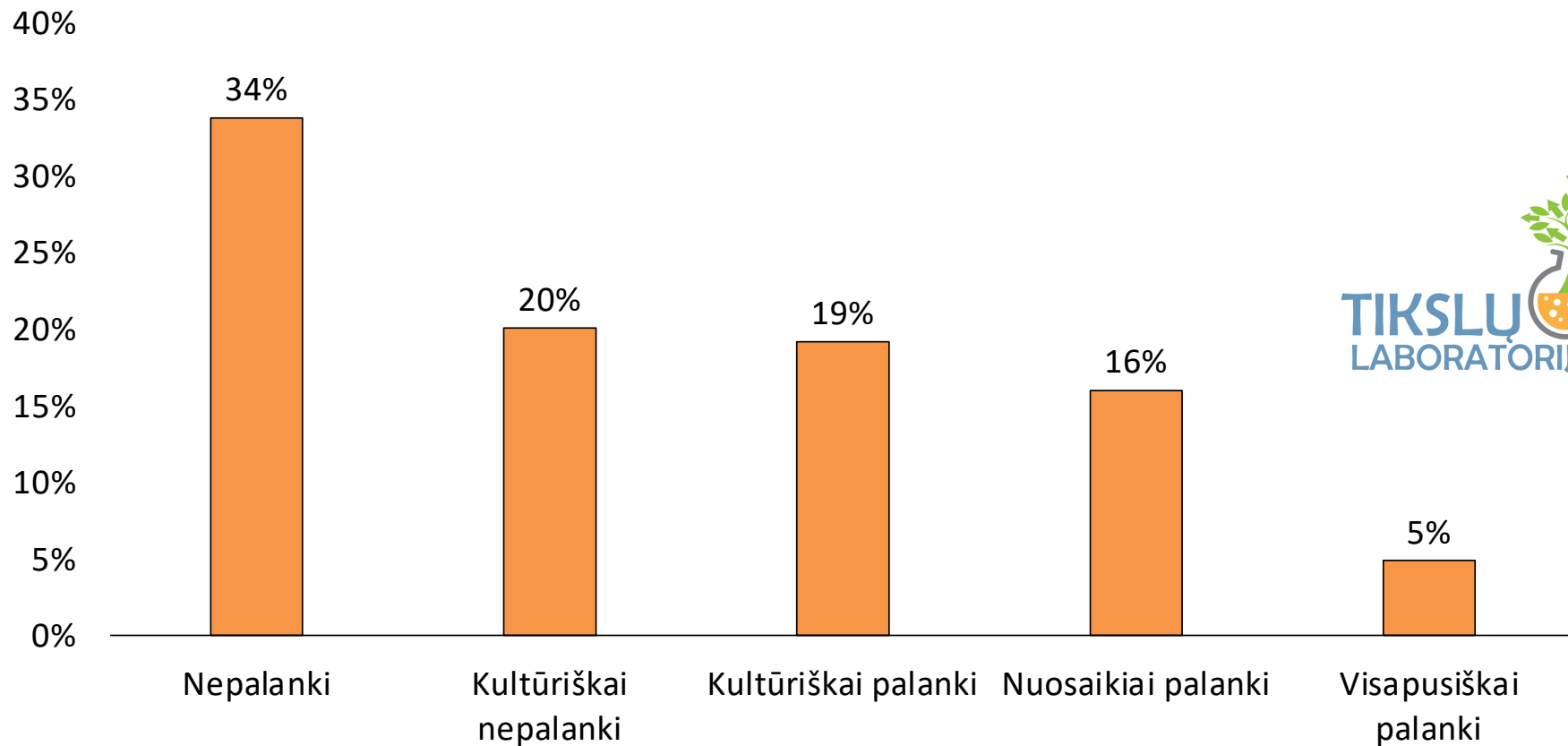
Kultūriškai palankios aplinkos mokiniai augina meistriškumo siekį

IV matavimas 2021 m. pavasarį

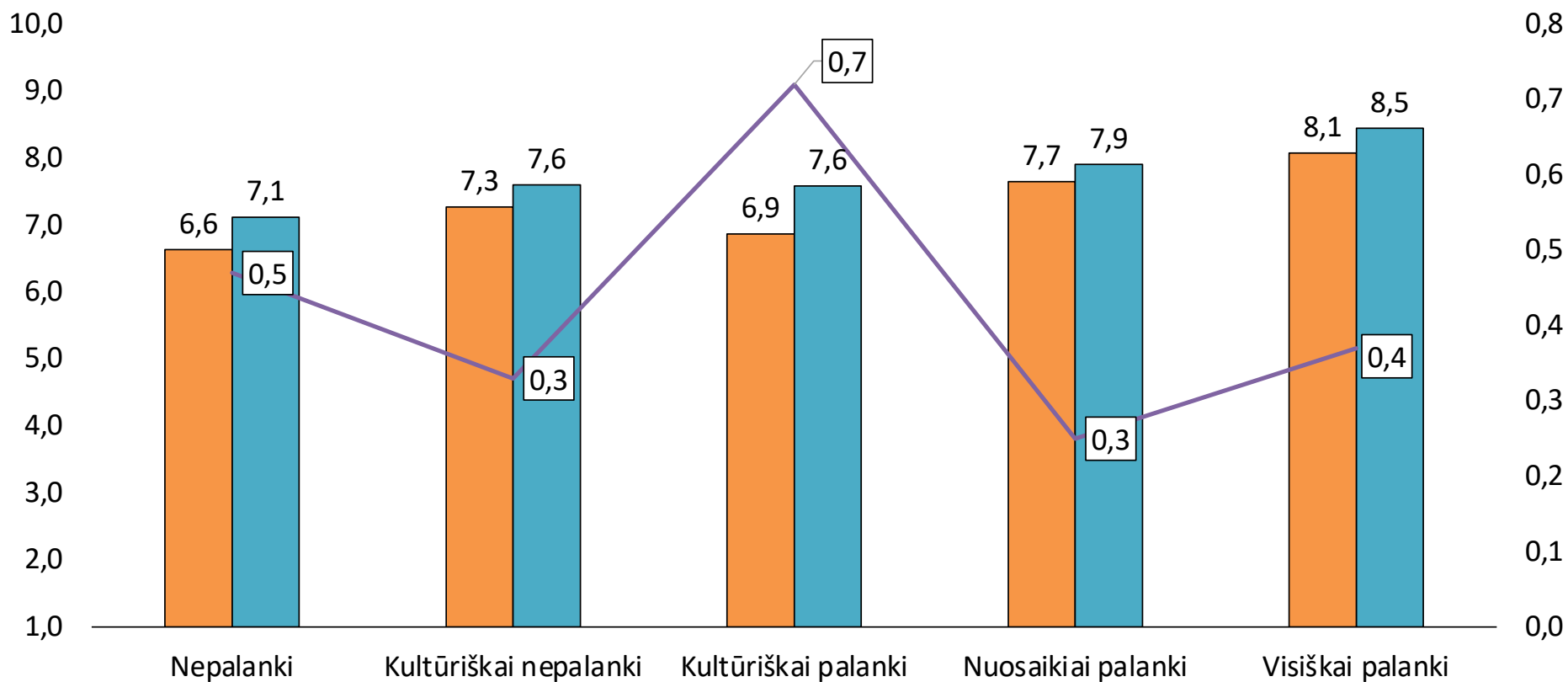

Nepriteklius patiriantys paaugliai neturi aiškios karjeros krypties

Kuo norėtum dirbti ateityje (po 15-20 metų)? Ats: Nežinau

Kaip paaugliai patys mato savo SEK padēties perspektyvā?

— Suvokiama šēimos socialnē padētis

— Socialinēs padētis perspektyva

— Numanomas SEK padētis pokytis (skirtumas tarp esamos ir būsimos)

Apibendrinimas

Svarbu pastebėti ir tinkamai įvardinti paauglių motyvacijos atotrūkį, susijusį su jų SEK aplinka:

- Nepriteklūs patiriančių paauglių menkesni siekiai ir žemesnė motyvacija siekti savo tikslų yra **socialinės nelygybės apraiška**, o ne individuali savybė.

Kryptys stiprinti paauglių iš nepalankios SEK aplinkos motyvaciją ir ateities siekius

Įgalinimas:

- Stiprybėmis grįsta prieiga (ką galiu gerai daryti?);
- Pasiekimų ir įgūdžių (visų pirma, akademinų) stiprinimas.

Rengimas profesinei karjerai:

- Reikalinga aplinka, leidžianti susipažinti, tyrinėti galimas alternatyvas, „matuotis“ profesines veiklas, susieti dabartines veiklas su prof. tikslais.

Turtinga kultūrinė aplinka:

- Kultūriškai turtingesnė aplinka susijusi su palankesne akademinė motyvacija, aukštesniais socialinio mobilumo siekiais.

Kryptys stiprinti paauglių iš nepalankios SEK aplinkos motyvaciją ir ateities siekius

Aukštų lūkesčių kiekvienam kultūra:

- Augimo nuostatos - įgūdžiai įgyjami, o ne įgimti;
- Lyginimasis su savimi (ar padariau progresą), o ne su kitais.

Užklasinė veikla, psichologinė, emocinė pagalba:

- Nepalankios SEK aplinkos mokiniams šie dalykai daug sunkiau prieinami.

Specifinės tyrimais pagrįstos intervencijos:

- Sektinų pavyzdžių (role model), asmens tapatumo (future selves), augimo nuostatų (growth mindset), skirtųbių (difference-education).

Papildomi ištekliai

Knyga:

<https://ebooks.ktu.edu/>

Apskričių bibliotekose

Rekomendacijos:

<https://tikslulaboratorija.ktu.edu/rezultatai>

Video paskaita:

<https://www.youtube.com/watch?v=oEKRhNmKwiY>

Daugiau:

<https://tikslulaboratorija.ktu.edu>

<https://nogap.ktu.edu>

AČIŪ UŽ DĖMESĮ!

Kontaktai:

Dr. Rasa Erentaitė

rasa.erentaite@ktu.lt

pasidaryti tatuiruotę
sužinoti, kuo noriu būti užaugus
suprasti, ką darysiu pabaigęs mokyklą
būti turtingu
pasikelti pažymius
numesti svorio
siekiu būti gera vizažistė
baigti mokyklą
įveikt savo baimes
nugyventi prasmingą gyvenimą
sugalvoti, kuo noriu būti ateityje
patekti į kolegiją
nieko aš dabar nesiekiu
išmokti programuoti
pasiekti kažką
padėti mamai atsistoti ant kojų
įstoti į policiją
geresnių santykių su draugais
sužinoti, kuo noriu būti užaugus
užaugus išvykti iš Lietuvos
būti pirmūne
baigti mokyklą
susirast paną
būti mechaniku
tapti programuotoju
nepasilikti pataisų
geriau suprasti savo jausmus
vidurkis 9,5
būti youtuberiu
tapti vicečempione
dirbti užsienio kompanijoje
turėti darbą Švedijoje
patekti į geresnę mokyklą
būti savimi
būti gera dukra
išleisti dainas į viešumą
pasidaryti valtį
padėti benamiams gyvūnams ir žmonėms
išgyventi mokyklą
nusipirkti mopedą
nugyventi prasmingą gyvenimą
fizikos metiniame turėti bent 7
neliūdėti taip dažnai
jog tėvai manim didžiutuosi
tapti dainininke
įstoti į universitetą
išsilaikyti teises